

PEDAGOGICKÁ
FAKULTA
UNIVERZITA KARLOVA

**Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy –
katedra psychologie a katedra preprimární a primární pedagogiky –
pořádá konferenci**

**Počáteční čtení: čtu a stávám se čtenářem
(Cesty propojení výzkumu a praxe) – 2018**

26. 9. 2018, PedF UK, Magdalény Rettigové 4, Praha 1

Odborná garance konference

doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.

prof. PaedDr. Radka Wildová, CSc.

Organizační výbor konference:

PhDr. Klára Špačková, Ph.D.

PhDr. Hana Sotáková

PhDr. Veronika Laufková, Ph.D.

Mgr. Monika Kadrnožková

Bc. Jolana Svobodová

Terezie Šturmová

Konference navazuje na již realizované konference v letech 2014 a 2016. Jejím cílem je představit nové poznatky vzešlé z výzkumů a projektů, ale také dát prostor praktickým zkušenostem a osvědčeným postupům ze všech aktivit podporujících rozvoj čtenářské gramotnosti a čtenářství u našich žáků, z pohledu různých vědních disciplín (primární a předškolní pedagogika, pedagogická psychologie, speciální pedagogika, lingvistika, aj.). Reagujeme tak na potřebu vzájemného kontaktu a ovlivňování výzkumu, teorie a praxe – jak do pedagogické, tak poradenské. Pravidelně tak dáváme prostor pro setkávání odborníků z vysokých škol i profesionálů z praxe, které spojuje zájem o problematiku rozvoje čtení a čtenářství a souvisejících gramotnostních dovedností.

Konference je vhodná nejen pro akademické pracovníky a studenty magisterských a doktorských programů, ale také pro pracovníky odborné praxe – učitele mateřských a základních škol, vychovatele, pracovníky školních poradenských pracovišť a školských poradenských zařízení, pracovníky knihoven, ale také pro všechny ostatní, které rozvoj gramotnosti, čtení a čtenářství našich dětí zajímají.

Konference je organizována v rámci projektu Univerzity Karlovy PROGRES P15 Q17 „Příprava učitele a učitelská profese v kontextu vědy a výzkumu“.

Program konference

8:30–9:30 Registrace

9:30–11:40

Plenární zasedání: GRAMOTNOST Z RŮZNÝCH POHLEDŮ

Moderuje: doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D., AULA

9:30–10:10 Aktuální výzvy v oblasti čtenářské gramotnosti a pregramotnosti v ČR

doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D, prof. PaedDr. Radka Wildová, CSc., PhDr. Klára Špačková, Ph.D. (katedra psychologie PedF UK a katedra preprimární a primární pedagogiky Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

Príspevek stručne predstaví aktuálne otázky čtenářské gramotnosti v České republice – z hlediska výzkumných činností i aplikačních projektů (OP VVV).

10:10–10:50 Raná jazyková gramotnosť a jej vývin v podmienkach stimulujúceho prostredia

prof. PhDr. Oľga Zápotočná, CSc. (katedra predškolskej a elementárnej pedagogiky, Pedagogická fakulta, Trnavská Univerzita, Trnava)

V príspevku sa prezentujú výsledky vybraných indikátorov vývinu ranej jazykovej gramotnosti detí predškolského veku v závislosti od socio-ekonomických a edukačných podmienok prostredia rodiny a materskej školy.

10:50–11:30 Názory učiteľov na Slovensku na vzdelávanie detí cudzincov

prof. PhDr. Marína Mikulajová, CSc., Ústav klinickej psychológie, Fakulta psychológie, Paneurópska vysoká škola, Bratislava)

V príspevku sa prezentujú výsledky Dotazníku Viacjazyčné triedy (*Multilingual Classrooms Questionnaire*), ktorý sme vytvorili za účelom zisťovania názorov učiteľov na vzdelávanie detí cudzincov v rozličných európskych krajinách. Referujeme výsledky, získané na Slovensku.

11:30–11:45 Diskuse, závěr

11:45–12:30 Přestávka, občerstvení

12:30–14:00

Sekce 1: ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST A PREGRAMOTNOST V PROJEKTECH OP VVV

Moderuje: PhDr. Klára Špačková, Ph.D., učebna R016

12:30–12:50 Čtenářská gramotnost v projektu OP VVV – Podpora pregramotností v předškolním vzdělávání

Mgr. Jolana Ronková, Ph.D., Mgr. Eva Rybářová (katedra preprimární a primární pedagogiky, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

Príspevek se bude venovať aktivitám na rozvoj čtenářské pregramotnosti, které vznikly v rámci projektu OP VVV SC1 a ve spolupráci akademických pracovníků z několika českých univerzit, obecně prospěšné společnosti META a učitelů MŠ. Představíme konkrétní nápady, jak rozvíjet čtenářskou pregramotnost u dětí od 3 do 6 let. Budeme se zabývat šesti rozpracovanými tématy – předčtenářskými dovednostmi, pedagogickou diagnostikou, prací s dětmi s odlišným mateřským jazykem, čtenářskými strategiemi, motivací pro čtenářství a spoluprací rodiny a předškolních zařízení pro rozvoj předčtenářských a raných čtenářských dovedností.

12:50–13:10 Čtenářská gramotnost v projektu OP VVV – Zvýšení kvality vzdělávání žáků, rozvoje klíčových kompetencí, oblastí vzdělávání a gramotností

PhDr. Klára Špačková, Ph.D. (katedra psychologie, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

Príspevek stručně představí hlavní cíle OP VVV projektu SC2 a jeho klíčové aktivity, které vychází z reflektivního modelu učitelského vzdělávání a jsou založeny na vzájemném sdílení, obohacování a spolupráci mezi vysokými školami (Univerzitou Karlovou, Masarykovou Univerzitou v Brně, Technickou Univerzitou v Liberci, Jihočeskou Univerzitou v Českých Budějovicích), základními a středními školami a pracovníky neziskové organizace (META, o. p. s). Konkrétně se pak příspěvek zaměří na průběh činností, seznam dílčích témat a ukázkou plánovaných výstupů v rámci vzdělávacího modulu čtenářské gramotnosti.

13:10–13:30 Revize RVP a koncepce čtenářské gramotnosti a čtenářského osvobození

PhDr. Petr Koubek, Ph.D. (Národní ústav pro vzdělávání)

Príspevek představuje vymezení čtenářových strategií a dovedností jako ústředního cíle školní literární výchovy. Kontinuum naznačující vzrůstání kompetencí čtenáře v průběhu školní formace prezentované v příspěvku ukazuje, jakým způsobem a s jakými cíli lze rozvíjet základní žákovské dovednosti angažování se v textu v literární výchově a zároveň zvyšovat jeho čtenářskou gramotnost. Príspevek nestaví tedy literární výchovu a rozvoj čtenářské gramotnosti do svého druhu opozice, ale naopak je prezentuje jako komplementární složky jazykové estetického vzdělání.

13:30–13:50 Čtenářská gramotnost z pohledu rámcových a školních vzdělávacích programů

PhDr. Veronika Laufková, Ph.D. (Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

Príspevek se bude venovat ukotvením čtenářské gramotnosti v základních kurikulárních dokumentech. Jeho cílem je jednak analyzovat, jakým způsobem je čtenářská gramotnost zakotvena v RVP na všech stupních vzdělávání (kromě předškolního vzdělávání), jednak analyzovat, jak je čtenářská gramotnost zakotvena ve ŠVP, a to u učitelů zapojených do projektu zaměřeného na rozvoj klíčových kompetencí v rámci oborových didaktik, průřezových témat a mezipředmětových vztahů „Zvýšení kvality vzdělávání žáků, rozvoje klíčových kompetencí, oblastí vzdělávání a gramotností“. Obsahová analýza RVP vycházela z pojetí čtenářské gramotnosti odborného panelu VÚP a kritérii analýzy byly složky čtenářské gramotnosti: vztah ke čtení – sdílení – získávání informací – zpracování informací – aplikace – vysuzování a hodnocení – metakognice. Stejná kritéria byla použita i pro analýzu ŠVP učitelů zapojených do výše zmíněného projektu. Výsledky analýzy RVP ukazují, že čtenářská gramotnost stále nefiguruje jako významný cíl základních kurikulárních dokumentů. Složky čtenářské gramotnosti však zastoupeny jsou, nejpodrobněji v RVP ZV a RVP SOV, zejména s důrazem na získávání a zpracování informací. Nejméně prostoru je věnováno podpoře pozitivního vztahu k literatuře, radosti ze čtení a sdílení zážitků z četby, které jsou předpokladem pro rozvoj čtenářské gramotnosti. Učitelé z praxe totéž potvrdili na základě analýzy svých ŠVP a poukazovali na nedostatečné didaktické a ucelené zpracování implementace výuky čtenářské gramotnosti do edukační reality.

13:50–14:00 Diskuse, závěr

12:30–14:00

Sekce 2: ČTENÍ A ČTENÁŘSTVÍ

Moderuje: PhDr. Věra Vykoukalová, Ph.D., učebna R208

12:30–12:50 S knížkou do života

Mgr. Zlata Houšková (Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR SKIP)

Projektem *S knížkou do života* se SKIP a knihovny v ČR připojují k mezinárodnímu projektu *Bookstart*, jehož cílem je podpora čtenářství v rodinách od nejužšího věku (od narození) dítěte. Pořadatelé projektem reagují na varovné signály o zhoršující se schopnosti verbální komunikace u mladé generace, které přicházejí z pedagogické, ale i zdravotnické oblasti. V příspěvku zazní informace o průběhu a ohlasech prvního ročníku projektu i plánech do budoucna.

12:50–13:10 Využitie detských časopisov na rozvoj predčitateľskej gramotnosti detí

Mgr. Mária Belešová, PhD. (katedra predprimárnej a primárnej pedagogiky, Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave)

Detské literárne časopisy sú na slovenskom trhu zastúpené v nemalom počte a využívajú sa aj ako doplnkové čítanie k aktivitám slúžiacim na podporu rozvoja predčitateľskej gramotnosti detí v materskej škole. Okrem literárnych textov obsahujú aj ilustrácie, hádanky, súťaže a iné aktivity, ktoré deti v predprimárnom období radi vykonávajú. Príspevok sa zaoberá zisťovaním, aké literárne časopisy sú pre deti v materských školách dostupné, či sa tematickým zameraním orientujú na rozvoj literárnej gramotnosti detí, ako ich učitelia využívajú a pod. Výskumným nástrojom na zisťovanie dát bude interview s učiteľmi materských škôl a následná obsahová analýza a kategorizácia zistených údajov.

13:10–13:30 Výsledky výzkumu České děti jako čtenáři v roce 2017

PhDr. Irena Prázová, PhD. (CEMES, FSV UK)

Príspevok predstaví základní výsledky celostátního výzkumu týkajícího se čtenářství, který organizoval Knihovnický institut Národní knihovny ve spolupráci s Ministerstvem kultury ČR v roce 2017. Rozsáhlý sociologický reprezentativní průzkum dětí se zaměřoval konkrétně na četbu knih, čtenářské chování, obvyklé způsoby trávení volného času, vlivy rodinného a školního prostředí na vztah dětí ke knihám a na čtení obecně. První průzkum proběhl v letech 2013/2014 a součástí příspěvku bude i komparace výsledků zkoumaných let.

13:30–13:50 Jak čtenářství ovlivňuje rodina a škola – výzkum České děti a čtenáři 2017

Mgr. Hana Friedlaenderová (Nielsen Admosphere)

Príspevok se zaměřuje na vybrané výsledky celostátního výzkumu týkajícího se čtenářství, který organizoval Knihovnický institut Národní knihovny ve spolupráci s Ministerstvem kultury ČR v roce 2017. Príspevok se konkrétně bude věnovat dětem mladšího školního věku, tj. dětem ve věku od 6 do 8 let, a vlivu rodinného prostředí a školy na proces čtení jako na dva základní hybatele při utváření vztahu ke čtenářství dětí. První průzkum proběhl v letech 2013/2014 a součástí příspěvku bude i komparace výsledků zkoumaných let.

13:50–14:10 Programy realizované Městskou knihovnou v Praze pro děti předškolního a raně školního věku, jejich rodiče, učitele a vychovatele

V příspěvku budou představeny periodické programy pořádané Městskou knihovnou v Praze s podrobným zaměřením na aktivity Úseku služeb dětem a mládeži v Ústřední knihovně MKP pro cílovou skupinu dětí ve věku 2-8 let (pro školní skupiny i veřejnost). Výběr z doporučené kvalitní literatury a praktické zkušenosti z aktivit podporujících rozvoj čtenářské gramotnosti a čtenářství.

RNDr. Marie Kočová (Městská knihovna v Praze)

14:10–14:15 Diskuse, závěr

14:15–15:45

Sekce 3: ROZVOJ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI A PREGRAMOTNOSTI

Moderuje: PhDr. Pavla Presslerová, Ph.D., učebna R209

14:15–14:35 Rozvíjanie čitateľskej pregramotnosti

Mgr. Dana Cibáková, Ph.D. (katedra primární a preprimární pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci)

Cieľom príspevku je priblížiť problematiku rozvíjania čitateľskej pregramotnosti v praxi a poukázať, s akými problémami pri jej rozvíjaní sa učitelia materských škôl stretávajú. Formulovanie potrieb praxe a prístupu učiteliek materských škôl k rozvíjaniu tejto oblasti vychádza z čiastkového výskumu.

14:35–14:55 Čtenářské strategie v předškolním vzdělávání

Mgr. Eva Rybářová (katedra preprimární a primární pedagogiky, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

Príspevek sa zaoberá možnosťami využitia čtenářských strategií v předškolním vzdělávání a zjišťováním, jak se liší porozumění předčítanému textu ve třídě věkově homogenní a heterogenní. První část výzkumu trvala 15 měsíců, u skupiny 35 dětí ve věku 3-6 let bylo zjištěno, zda je možné při předčítání využívat čtenářské strategie, a jaké jsou případně vhodné. Ukázalo se, že strategie jsou vhodnou metodou i pro předškolní vzdělávání, u dětí byl zaznamenán nárůst zájmu o čtení. Na základě těchto výsledků byl proveden pilotní srovnávací výzkum, zjišťující rozdíly v porozumění u dětí ve věku 4–5 let v heterogenní a homogenní třídě. Ačkoli vzhledem k malému vzorku není možné závěry zobecnit, děti v heterogenní skupině dosáhly lepšího skóru než děti ze skupiny homogenní, výrazné rozdíly byly zejména ve slovní zásobě, dovednosti vyprávět a v porozumění příběhu.

14:55–15:15 VČELKA – online aplikace na podporu rozvoje čtenářské gramotnosti

PaedDr. Renata Wolfová, Ing. Michal Zwinger (PPP pro Prahu 3 a 9, Levebee)

Aplikace Včelka představuje intervenční program na podporu rozvoje čtenářské gramotnosti. V souladu se současnými přístupy se zaměřuje na rozvoj fonologického povědomí, porozumění čtenému, rozvoj techniky čtení a dalších dovedností podmiňujících čtenářský výkon a počátky psaní. Včelka umožňuje dítěti postupovat podle jeho individuálních potřeb, které dokáže vyhodnotit a přizpůsobit náročnost podle pokroku dítěte. Pomáhá nejen dětem při obtížích se čtením, ale má co nabídnout i dětem s běžným či akcelerovaným vývojem v oblasti čtení. Aplikace

Včelka je pomocníkem pro žáky, rodiče, učitele i speciální pedagogy. Přináší možnost cílenější intervence ve prospěch dětí i užší spolupráci s rodinou i žákem samotným. Speciálním pedagogům umožňuje nastavit individualizovanou sestavu cvičení a probíhající nácvik vzdáleně supervidovat. Aplikace je stále zdokonalována a rozšiřována i na základě podnětů od uživatelů.

15:15–15:35 Čtenářský self-koncept v kontextu porozumění čtenému

PhDr. Pavla Presslerová, Ph.D. (katedra psychologie, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

Príspevek upozorní na důležitost osobnostní a motivační roviny v oblasti rozvoje čtenářských kompetencí dětského čtenáře. Sebehodnocení čtení je poměrně opomíjený aspekt při diagnostice, ale i intervenci v oblasti porozumění čtenému. Cílem sdělení je ukázat souvislosti mezi výkonem dítěte v čtenářských testech a jeho čtenářským sebehodnocením a ilustrovat tak jeho potenciál, jak může rozšířit komplexní čtenářský obraz dítěte.

15:35–15:45 Diskuse, závěr

14:15–15:45

Sekce 4: PSANÝ PROJEV ŽÁKŮ

Moderuje: Mgr. et Mgr. Olga Kučerová, učebna R210

14:15–14:35 Rukopisný diktát velkých písmen a porozumění větám u žáků 1. ročníku základní školy logopedického typu a základní školy

PhDr. Renata Mlčáková, Ph.D. (Ústav speciálněpedagogických studií, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci)

Cílem výzkumu bylo vyšetřit diktát velkých písmen a porozumění větám u vybraného vzorku žáků 1. ročníku ZŠ logopedického typu (ZŠL) a žáků základní školy (ZŠ). Autorka vyšetřila 46 žáků, z toho 13 ze ZŠL, 12 ze základní školy pro žáky se specifickými poruchami učení a 21 žáků s typickým vývojem ze ZŠ. Výsledky: Žáci ze ZŠL (N=25) dosáhli průměrného skóru v diktátu velkých písmen 20,52 z 34 bodů, v Porozumění větám 5,52 z 9 bodů. Žáci ze ZŠ (N=21) měli průměrné skóru v diktátu velkých písmen 27,29 z 34 bodů, v porozumění větám 6,52 z 9 bodů. Závěry: Žáci na ZŠ dosáhli v diktátu velkých písmen statisticky významně lepšího výsledku než žáci ze ZŠL ($p=0,0007$). Žáci na ZŠ dosáhli v porozumění větám statisticky významně lepšího výsledku než žáci ze ZŠL ($p=0,04$). Mezi skórem v porozumění větám a diktátu velkých písmen u žáků sledovaného vzorku existuje významný vztah (N=46, míra závislosti $r=0,30$). Příspěvek představuje dílčí výsledky výzkumu podpořeného projektem IGA_PdF_2018_024: Výzkum vybraných parametrů komunikace, jazyka a orofaciálních procesů z logopedického hlediska.

14:35–14:55 Vázané a nevázané písmo na českých školách – jakou podobu má rukopis dnešních školáků?

Mgr. Et Mgr. Olga Kučerová, doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D. (katedra psychologie Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

V příspěvku odpovíme na otázky, které souvisí s osvojování dovednosti psaní v průběhu prvních pěti let základního vzdělávání. Zaměříme se na dvě nejrozšířenější písarské předlohy – tradiční vázanou „latinku“ a nevázaný vzor *Comenia Script*. Pro posouzení formální kvality písemných projevů jsme vytvořili hodnotící škálu, která nám umožnila odhalit výhody/nevýhody předloh.

14:55–15:15 Písemné projevy žáků 3. a 5. ročníků ZŠ – diagnostické možnosti

Mgr. Věra Dolníková (Pedagogicko-psychologická poradna Ústeckého kraje Pracoviště Kadaň)

Příspěvek nastíní možnosti a úskalí diagnostiky SPU pomocí standardizovaných diktátů (Novák, 2002 a Caravolas & Volín, 2005). Poukáže na některé ukazatele ovlivňující gramotnostní dovednosti žáků. Budou představeny výsledky v pravopisných testech u žáků sledovaného regionu s ohledem na danou lokalitu, typ školy a eventuální sociokulturní znevýhodnění ve srovnání s výkony žáků se specifickou poruchou učení.

15:15–15:35 Psaný projev u žáků 5. ročníků

Mgr. Michaela Karasová, doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D. (katedra psychologie, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

Příspěvek bude zaměřen na problematiku psaného projevu (*written expression*) u žáků pátých ročníků, který byl zkoumán ve výzkumném projektu GAUK. V něm došlo k vytvoření diagnostické zkoušky, která byla zadávána žákům 5. ročníků ZŠ sledující písemnou produkci dětí. Při její konstrukci jsme se inspirovali některými zahraničními nástroji a jedním nástrojem z ČR, který je užíván u studentů vysokých škol (Cimlerová, et al., 2014). Naším dalším cílem bylo ověřit vypovídající hodnotu testu psaného projevu u žáků 5. ročníků a výkon žáků porovnat z hlediska pohlaví, vzoru písma (vázaný projev, *Comenia Script*) a přítomnost specifických obtíží. Diskutován bude také aktuální stav diagnostiky jednotlivých rovin psaného projevu v ČR.

15:35–15:45 Diskuse, závěr

14:15–15:45

Sekce 5: RODINA JAKO FAKTOR ROZVOJE GRAMOTNOSTI

Moderuje: PhDr. Hana Sotáková, učebna R216

14:15–14:35 Rodinné čtenářské prostředí

PhDr. Hana Sotáková (katedra psychologie, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

Príspevek cílí na rodinné čtenářské prostředí (*Home Literacy Environment – HLE*) a jeho význam pro rozvoj čtení u dětí. Shrňeme základní poznatky mezinárodních výzkumů a srovnáme je s výstupy z rodičovských dotazníků získaných v rámci výzkumu *Porozumění čtenému - typický vývoj a jeho rizika*. Akcentovat budeme nejen vliv rodinného prostředí na výkon žáků ve čtenářských testech, ale zaměříme se také na zajímavé fenomény týkající se toho, kdo v rodině s dětmi čte nebo jaké dětské knihy sledované rodiny preferovaly.

14:35–14:55 Písmenká, slová, príbehy: nárast motivácie k čítaniu u detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v ich druhom jazyku prostredníctvom naratívneho formátu

Zlatica Jursová Zacharová, PhD. (katedra psychológie a patopsychológie, Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave)

Jedným z dôležitých predpokladov rozvoja čitateľských kompetencií je aj motivácia žiakov k čítaniu. V rámci sledovania vplyvov naratívneho formátu vo vyučovacom procese, bola zaznamenávaná aj úroveň čitateľských kompetencií žiakov prvého ročníka v kontrolnej a v experimentálnej skupine (N = 24). Učiteľka počas deviatich mesiacov pracovala 3x týždenne so žiakmi s naratívnym formátom, ktorý zahŕňal okrem dramatizácie, počúvania a analýzy príbehov aj skupinové čítanie a neskôr individuálne čítanie. Žiaci z experimentálnej skupiny dosiahli lepšiu úroveň čitateľských kompetencií ako žiaci z kontrolnej skupiny. Jedným z dôvodov tohto rozdielu môže byť schopnosť naratívneho formátu podporiť sebedovetie detí a tým ich motivovať k učeniu.

14:55–15:15 Jak zvládají matky specifickou poruchu učení svých dětí

Mgr. Jana Kouřilová, Ph.D. (katedra pedagogiky a psychologie, Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích)

Príspevek predstavuje specifickú poruchu učenia dieťaťa ako možnú záťažovú situáciu pre matku. Na základe hlbokých pološtrukturovaných rozhovorů byly analyzovány hlavní záťažové momenty spojené se SPU tak, jak jsou vnímány matkami. Príspevek ukazuje, jak matky dětí se SPU celou situací prožívají, jak na záťaž v podobě SPU reagují a také strategie, jakými se se SPU svých dětí vyrovnávají. Zároveň jsou zmíněny i přínosy mateřství dětí se SPU.

15:15–15:35 Pohledy rodičů na inkluzivní vzdělávání

Mgr. Jana Mrázková (ZŠ J. A. Komenského, Praha 6)

Príspevek je krátkou kvalitativní sondou, která mapuje pohled rodičů intaktních žáků v kontextu inkluzivního vzdělávání. První část je zaměřena na vztahování se ke škole, k roli učitele, vedení školy, ke komunikaci a spolupráci se školou včetně nových specifik komunikace skrze sociální síť. Druhá část se vztahuje k inkluzi jako takové, rodiče reflektují, jak si inkluzi sami pro sebe definují, jaké mají v tomto kontextu zkušenosti skrze rodičovskou roli i svoji původní dětskou zkušenost, vyjadřují svá očekávání, obavy, překážky, ale též pozitivita, která může inkluzivní přístup přinést.

15:35–15:45 Diskuse, závěr

16:00–17:00

Sekce 6: DIAGNOSTICKÉ MATERIÁLY

Moderuje: doc. PhDr. Gabriela Seidlová Málková, Ph.D., učebna R016

16:00–17:00 Diagnostika raných čtenářských dovedností v cross-lingvistické perspektivě – testová baterie MABEL

Doc. Markéta Caravolas (Univerzita v Bangoru), doc. PhDr. Gabriela Seidlová Málková (Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy), Ph.D., prof. Marína Mikulajová (Paneurópská univerzita), Sylvia Defior (Universita v Granadě)

Symposium představí komplexní testovou baterii pro posuzování raných gramotnostních dovedností MABEL (*Multi-language Assessment Battery of Early Literacy*). Baterie vznikla v souvislosti s řešením výzkumného projektu ELDEL (*Enhancing Literacy Development in European Languages*) 7. rámcového programu EU a může být dále užívána pro badatelské účely i pro potřeby poradenské a klinické praxe. Testová baterie je v současné době připravována k uveřejnění na webovém rozhraní, jehož prostřednictvím budou všechny subtesty MABEL k dispozici ke stažení nebo k administraci v elektronické podobě. MABEL obsahuje subtesty pro posuzování fonemického povědomí, znalosti písmen, rychlého jmenování a dalších dovedností ovlivňujících rozvoj počátečního čtení a psaní. Tyto subtesty jsou k dispozici ve srovnatelných formátech z hlediska obsahu, rozsahu i uspořádání v různých jazykových verzích: angličtině, češtině, slovenštině, španělštině, francouzštině a velštině. V průběhu symposia představíme webovou platformu i jednotlivé subtesty této baterie, okolnosti i teoretická východiska vzniku MABEL, a to ve vazbě na již existující publikace sytící její empirickou i teoretickou validitu.

16:00–17:00

Sekce 7: NÁMĚTY PRO PRÁCI UČITELŮ

Moderuje: PhDr. Veronika Laufková, Ph.D., učebna R208

16:00–16:20 Možnost diagnostiky a rozvoje kompetence k učení: praktický námět

Mgr. Jaroslav Řičan, Ph.D. (katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta Univerzity J. E. Purkyně v Ústí n. L.)

Výstup se týká konceptu kompetence k učení, který je často spojován s pedagogicko-psychologickým konstruktem metakognice. V úvodu bude nastíněn teoretický rozměr, hlavní těžiště výstupu však bude spočívat v praktické rovině. V souvislosti se současným inkluzivním paradigmatem autor příspěvku nabízí praktickou možnost, jak je možné diagnostikovat a rozvíjet kompetenci k učení v kontextu individuální srovnávací normy hodnocení.

16:20–16:40 Rozvoj celostního myšlení metodou řetězců asociací a znalostí

doc. RNDr. Petr Anděl, CSc., PhDr. Věra Vykoukalová, Ph.D. (Katedra primárního vzdělávání, FP TUL)

Příspěvek představuje návrh metody podporující myšlení v souvislostech v rámci výuky mateřského jazyka. Od zvoleného výchozího pojmu studenti zpracovávají řetězce pojmů, ve kterých se střídají individuální asociace se seznamem faktografických znalostí vázaných na daný pojem. Postup založený na vlastních asociacích umožňuje lépe pochopit provázanost všech jevů v okolním světě, podporuje kognitivní rozvoj a učí dovednosti vzájemného propojování. Uvedený postup lze velmi dobře modifikovat i pro žáky na 1. stupni ZŠ.

- 16:40–17:00 **Rok Harryho Pottera – projekt pro všechny předměty včetně podpory čtenářství**
Tereza Žánová, Šárka Pleskačová (katedra preprimární a primární pedagogiky PedF UK)
Příspěvek seznamuje s projektem, který je aktuálně realizován v ZŠ Sadská.
- 17:00–17:10 **Diskuse, závěr**

12:30–14:00 POSTERY

Moderuje: Bc. Daniela Čechová, AULA

12:30–14:00 Metody nácviku čtení ve vztahu k porozumění čtenému

Mgr. Iva Košek Bartošová, PhD. (Ústav primární a preprimární edukace, Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové)

Výzkumný tým se zabýval tématem porozumění čtenému v souvislosti s metodou nácviku čtení v období elementární čtenářské gramotnosti. Celý výzkum se zaměřil na více parametrů z hlediska zvládnutí techniky a porozumění čtenému pomocí různých metod nácviku čtení v České republice (metodou analyticko-syntetickou, metodou genetickou podle autorky Jarmily Wágnerové, genetickou metodu podle autorky Jitky Rubínové – nově realizovaná metoda nácviku čtení a metodou splývavého čtení – Sfumato). Vzhledem k rozsahu prezentace se v příspěvku zaměříme stručně na porovnání výsledků testování z konce 1. a konce 2. třídy ZŠ (jedná se o 2. a 4. testování na konci školního roku 2016 a 2017) při hlasitém čtení textů. Doplněním je dotazník zaměřený na sebehodnocení čtenářských dovedností respondentů. Ze získaných zajímavých výsledků nelze přesně stanovit obecné závěry, která z vyučovacích metod je neefektivnější, ale může dát vhled do dané problematiky.

Metody výuky počátečního čtení na základních školách v Anglii

Mgr. Helena Marešová (katedra preprimární a primární pedagogiky, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

Příspěvek podává přehled o základních metodách výuky počátečního čtení na základních školách v Anglii, která v mezinárodním testování zaměřeném na čtenářskou gramotnost tradičně dosahuje nadprůměrných výsledků. Na posteru je prezentována provázanost schopnosti dekódovat jednotlivá slova a porozumění jejich významu (*The simple view of reading, The searchlight model of reading*) a dále jsou zde popsány jednotlivé metody výuky počátečního čtení používané na základních školách v Anglii (např. *Guided reading, Independent reading, Modelled reading, Shared reading*) s důrazem na metodu *Phonics*.

Reakce matek na dětské potřeby autonomie, vztahu a kompetence v kontextu čtenářských příprav v 1. třídě

Mgr. Jana Sedláčková (Ústav pedagogických věd, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Brno)

Cílem posteru je představit průběžné výsledky analýzy audionahrávek čtenářských příprav matek a dětí 1. tříd ZŠ. V analýze je hledána odpověď na otázku, jakým způsobem různé matky v rámci společných čtenářských příprav se svými dětmi reagují na jejich potřeby autonomie, vztahu a kompetence. Obecnějším cílem posteru je přispět k porozumění dynamice vzájemné spolupráce matek a dětí při čtenářských přípravách.

Klíčové gramotnostní dovednosti u žáků základních škol

Doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D. a kol. (katedra psychologie, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

Představen bude projekt, jehož cílem je realizace standardizační studie, v rámci které budou vytvořeny normy diagnostických nástrojů gramotnostních dovedností s důrazem na porozumění čtenému. Nástroje vznikly v rámci projektu *Porozumění čtenému – typický vývoj a jeho rizika*, nyní

budou standardizovány. Jsou potřebné v praxi, ve školách i školských poradenských zařízeních, uživatelé výsledků budou školní a poradenská pracovníci, pracující se žáky s gramotnostními problémy, což je v době inkluzivního vzdělávání jedno z nejdůležitějších témat.

Záměrné učení kolokací a jeho vliv na přirozenost projevu při osvojování si cizího jazyka

Mgr. Petra Kacafírková (katedra psychologie, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

Príspevek predstaví teoretická východiska a design výzkumného šetření zaměřeného na problematiku kolokací ve vztahu k procesu osvojování cizího jazyka. Kolokace jsou důležité pro přirozenost a plynulost řeči. Správné použití kolokací v mluveném i písemném projevu se však ukazuje být problematické nejen u začátečníků, ale i pokročilých studentů cizího jazyka. Výzkumné šetření bude probíhat formou intervenční studie, ve které bude sledován vliv explicitní a systematické výuky kolokací pomocí lexikálního přístupu na rozvoj jazykových dovedností.

Přesnost a rychlost ve vnímání množství jako indikátor obtíží v rozvoji aritmetických dovedností u žáků mladšího školního věku

Mgr. Kateřina Pražáková (katedra psychologie, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

Príspevek je zaměřen na současný stav poznání poruch matematických dovedností a předkládá poznatky studie s názvem *Přesnost a rychlost ve vnímání množství u jedinců s dyskalkulií*. Hlavním cílem je popsat možné příčiny obtíží v aritmetice. Výzkum srovnával výkony jedinců s dyskalkulií a účastníků z kontrolní skupiny v řadě úloh zaměřených na porovnávání čísel na základě jejich numerické hodnoty a na porovnávání či odhad množství. Došli jsme k závěru, že dyskalkulie souvisí se specifickými obtížemi ve zpracovávání množství, zejména však ve zpracovávání symbolů (čísel) označujících množství. Ty postihují schopnost nabývat základních početních a aritmetických dovedností. Príspevek dále popisuje další možné směry, jimiž se výzkum v oblasti poruch matematických schopností může ubírat.

Porozumění textu u žáků mladšího školního věku – hlasité čtení versus poslech

Mgr. Adéla Kubíková (katedra psychologie, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

V zahraničních studiích se opakovaně potvrzuje, že je poslechové porozumění textu pro žáky mladšího školního věku snazší než porozumění hlasitého čtení. Výzkumný projekt GAČR *Porozumění čtenému – typický vývoj a jeho rizika* z let 2013–2015 však v tomto ohledu dospěl k jiným výsledkům. Poslechové porozumění se u žáků mladšího školního věku ukázalo být na nižší úrovni nežli při hlasitém čtení. Príspevek představuje pokračující studii, jejíž hlavním cílem bylo objasnit, zda na výše uvedené výzkumné zjištění má vliv užití nově vytvořených testových úloh.

Stratégia rozvoje čitateľskej gramotnosti

Mgr. Dominika Hošová, Mgr. Zuzana Zajacová (Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta UKF v Nitre)

Rozvíjanie a postupné nadobúdanie čitateľskej gramotnosti je nevyhnutným predpokladom osvojenia si schopnosti učiť sa, ktorá sa následne stáva účinným nástrojom celoživotného vzdelávania. V súvislosti s osvojením si schopnosti učiť sa, je potrebné viesť žiakov k porozumeniu čítaného textu. Vzhľadom k uvedenému sa príspevok zameriava na vybrané stratégie, ktorých uplatňovanie v edukačnej rovine môže výrazne napomôcť rozvoju čitateľskej gramotnosti. Čitateľské zručnosti zohrávajú v úspešnom učení sa žiaka významnú rolu, z toho dôvodu považujeme ich rozvíjanie za kľúčové.

17:00–18:00

Kulatý stůl: 100 let české (a slovenské) dětské literatury

Moderuje doc. PhDr. Ondřej Hník, Ph.D., R209

Kulatý stůl je organizován na počest 100. výročí vzniku Československa. Diskuse se zúčastní:

- PhDr. Tamara Bučková, Ph.D. (katedra germanistiky, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)
- PhDr. Martin Reissner, Ph.D. (katedra české literatury, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)
- PhDr. Václav Jindráček, Ph.D. (katedra bohemistiky, Pedagogická fakulta Univerzity J. E. Purkyně v Ústí n. L.)
- Blanka Čapková, autorka knih pro děti

18:15–19:00

Studentská sekce: Scénické čtení

Moderuje: PhDr. Veronika Laufková, Ph.D., nekuřácký dvorek nebo R210

Do programu konference se zapojí i studenti a studentské fakultní spolky. Vystoupí členové fakultního spolku *Agora*, divadelní spolek *La Vie Bohème* a další studenti. Titul scénického čtení – překvapení.

19:15

Slavnostní ukončení konference, drobné pohoštění

Uskuteční se v R216

13:00–14:00 Setkání redakční rady časopisu

Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání

Doktorandská místnost, R 118

V průběhu konference se uskuteční setkání Redakční rady nového vědeckého časopisu *Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání*, který vychází od roku 2017. Budou představena první tři čísla z roku 2017 a připravovaná čísla v roce 2018. Časopis je dostupný na <http://pages.pedf.cuni.cz/gramotnost/>

Organizátoři konference si vyhrazují právo z organizačních důvodů změnit čas a pořadí příspěvků v rámci sekce.